

актуальні і в наш час. Учні повинні це розуміти. Твір слід розглядати не лише в проекції в минуле, а й проводити постійні паралелі із сучасністю.

Література

1. Головій О. Дитина у воєнних умовах на сторінках української літератури (оповідання І. Багряного «Пацан» та повість Г. Тютюнника «Климко»). URL: <https://cutt.ly/BJdLWtS> (Дата звернення: 30.05.2022).

2. Ленська С. Образ дітей війни у творах Гр. Тютюнника, В. Близнеця, М. Вінграновського URL: <https://cutt.ly/QJdXzF0> (Дата звернення: 30.05.2022).

3. Пархета Я. Григій Тютюнник: «У пошуках батька». *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер. : Філологічні науки. 2015. Вип. 6. С. 151-159. URL: <https://cutt.ly/LJdZI7P> (Дата звернення: 30.05.2022).

4. Тютюнник Г. Климко. URL: <https://cutt.ly/SJdCuuf> (Дата звернення: 30.05.2022).

Корецька Ірина – здобувач ступеня вищої освіти бакалавра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: сучасне прочитання творів на уроках української літератури.

Науковий керівник – старший викладач Пойда О. А.

Людмила Мазуренко

БУКТРЕЙЛЕР ЯК ІНСТРУМЕНТ КРЕАТИВНОГО ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

Сьогодні не є таємницею той факт, що сучасні школярі читають у рази менше, ніж навіть 10 років тому. Це пояснюється швидким розвитком

кіноіндустрії, соціальних мереж та інших електронних ресурсів, які дозволяють учням не розвивати творчу уяву, а отримувати готовий до споживання продукт, не витрачаючи ресурси на його інтелектуальну обробку.

Однією із причин кризи читання в сучасній освіті є негативний вплив аудіовізуальних засобів масової комунікації – телебачення, комп'ютерів, смартфонів, планшетів. У сучасному світі перед учителем української літератури постає нелегке завдання – зацікавити учня літературним твором так, щоби після повернення зі школи йому захотілося взяти до рук книгу, а не телефон. Саме тому інтерактивні методи навчання – не майбутнє, а нагальна необхідність сучасного вчителя-словесника.

Метою статті є дослідження можливостей застосування буктрейлера як засобу підвищення читацької активності учнів у процесі вивчення української літератури.

Українська шкільна освіта передбачає всебічний розвиток людини, а також формування цінностей і компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості. У контексті компетентісно орієнтованого навчання в епоху цифрового суспільства особливої актуальності набуває формування усіх структурних складників читацької та ключових компетентностей, інформаційно-комунікаційної зокрема. У Постанові КМ України «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» зазначено, що інформаційно-комунікаційна компетентність учня середньої школи передбачає «впевнене, критичне і відповідальне використання цифрових технологій для власного розвитку і спілкування; здатність безпечно застосовувати інформаційно-комунікаційні засоби в навчанні та інших життєвих ситуаціях, дотримуючись принципів академічної доброчесності» [7]. Як логічний висновок з цього розуміємо, що інформаційно-комунікативна компетентність сучасного учителя – обов'язковий складник його професійної компетентності.

Розглянемо буктрейлер як інноваційний спосіб роботи над художнім твором, який сприяє розвитку вищезгаданих компетенцій учителя та учня.

Серед форм роботи із художніми творами (книжкові виставки, переказ сюжету, аналіз художніх засобів, характеристика образів) набули популярності буктрейлери (BookTrailer) – відеоролики, які створюють візуальний образ книги. Їх особливістю є те, що розповідь про книгу подається в образній, незвичній формі. Ще кілька років тому такі інформативні відео використовували лише для реклами, але з часом ці міні-фільми набули освітнього значення. Зараз у жанрі буктрейлера виробилася своя унікальна кіномова, що розкриває нові, часом неймовірні якості книги [2].

Проблему використання буктрейлерів на уроках літератури як засіб активізації читацьких інтересів школярів досліджували А. Бесараб, М. Варданян, О. Ісаєва, О. Бондарєва, І. Заїченко, О. Косачова, Л. Пікун, О. Хмельовська та ін.

Перші буктрейлери – слайд-шоу з ілюстрацій з підписами або закадровими коментарями. Таким було відео, зняте до роману Дж. Фарріса 1986 року. У 2003 р. на книжковому ярмарку в Луїзіані вперше показали буктрейлер до десятого роману вампірської саги К. Фіхан «Темна симфонія». Тоді це більше нагадувало музичний кліп. Ця подія стала початком популяризації буктрейлерів, які раніше поширювали переважно в Інтернеті, зокрема на YouTube [1, с. 159]. Перший український буктрейлер був створений до детективу Наталії та Олександра Шевченків, який демонстрували на Форумі видавців у 2010 р. Просувати буктрейлери спочатку стали книжкові видавництва у якості реклами книг, адже побачили в цьому цікавий маркетинговий хід для книжкового бізнесу. На думку Т. Заїченко, «оскільки молодь орієнтується на аудіовізуальну інформацію, то цим і треба заохочувати. Звідси виникла ідея популяризації читання за допомогою буктрейлерів» [3]. Отож, буктрейлер – це відеоанотація книги; тизер, який включає в себе найяскравіші й найбільш упізнавані моменти книги, візуалізує її зміст; невеликий кліп, що розповідає у довільній формі про літературний твір. Існує цілий ряд класифікацій буктрейлерів за різними

принципами, але нас цікавить специфіка саме освітнього буктрейлера (того, що використовується безпосередньо в освітньому процесі).

Освітні буктрейлери розподіляються на:

- фактографічні (розповідають про основну думку сюжету твору. Їх завдання – подібне до анотації – через музику, ілюстрації, ознайомити учнів, тобто читачів, із сюжетом, щоб після перегляду ролика потенційний читач забажав дізнатися, з чого історія починається й чим завершується. Зазвичай, саме за «сюжетним» і розповідним принципом побудовано більшість буктрейлерів);

- емоційно-чуттєві (розповідають про основний настрій книги та очікувані від неї емоції. Ілюстративний відеоряд покликаний передати читачам настрої та емоції героїв);

- ідейні (передають ключові ідеї й загальну змістову спрямованість тексту. Вони засновані на рекламі нереальної ідеї твору, на світогляді автора й цікавих думках, які він хоче донести до читача, на змістовному навантаженні книги) [2].

О. Косачова у своїй статті «Буктрейлер як ефективний медіаресурс сучасної бібліотеки» вважає, що задля впливу на учня буктрейлер, незалежно від виду, має відповідати низці вимог, зокрема:

– реалізовувати чотири базові функції: інформаційну, комунікативну, естетичну та культурно-просвітницьку;

– використовувати всі можливості візуальної мови, надаючи перевагу образу перед словом;

– враховувати інтереси цільової читацької аудиторії;

– виконуватися в креативній, незвичній для учня формі;

– не містити спойлерів – передчасно розкритих важливих відомостей про сюжет книжки, які можуть кардинально змінити враження про твір, знищити інтригу;

– не перевищувати хронометраж у три хвилини.

Враховуючи всі попередні вимоги та класифікації варто наголосити, що створення учнями буктрейлера та демонстрація підготовленого вчителем буктрейлера на уроці – суттєво різні способи впливу на школярів. Якщо говорити про роботу педагога, то у процесі підготовки буктрейлера вибір твору не може бути спонтанний. Кожна книжка твориться письменником на вимоги часу. Тому і проєкт зумовлений конкретними завданнями, що реалізуються через Інтернет:

- здійснити пошук відомостей про книжку й автора на онлайн-ресурсах;
- проаналізувати тематику твору, цікавого для дитини цифрової епохи;
- виготовити буктрейлер і презентувати його не лише на уроках української літератури, а й у мережі Інтернет [6].

Такий метод роботи над художнім твором може активно використовуватися в середній шкільній ланці. Для активізації творчих здібностей та зацікавлення учнів 10-11 класу можна запропонувати створити буктрейлер самостійно. Для цього вчитель повинен провести попередній інструктаж та запропонувати алгоритм роботи над буктрейлером. Основні етапи створення освітніх буктрейлерів:

1. Ознайомлення із прикладами буктрейлерів.
2. Визначення сюжету (твір, за яким буде виконуватися) та ідеї майбутнього відеоролику (герої, місце, конфлікт).
3. Розробка сценарного плану відеоряду (сюжет та вербальний супровід). Текст повинен бути не більше 10-15 речень, він має зацікавити читача, спонукати його до читання.
4. Добір відеоматеріалу (знайти відео за потрібною тематикою). Особливу увагу варто приділяти заголовку буктрейлера, який повинен відображувати ідею твору. Важливо дотримуватися однієї стилізації ілюстрацій. Якщо використовуються мальовані ілюстрації – то всі мальовані, якщо це аніме – то аніме, якщо там є лише фото – то всі фото. При цьому бажано враховувати гармонійність стилю музики й відеоряду.

5. Робота із текстом. Потрібно вирішити, яким буде вербальний супровід відео на слайдах, субтитрами або ж аудіозаписом. Шрифт у титрах і субтитрах повинен бути зрозумілим та легким. Краще використовувати простий і класичний шрифт.

6. Вибір програми для роботи із відео: PowerPoint; WindowsMovieMaker; Camtasiastudio. Також можна скористатися будь-якими онлайн-редакторами для виконання роботи з відео, фото: YouTube, сервіси Animoto, Slidely, які призначені, в основному, для підготовки відеколажів з великою кількістю фотографій та накладанням звуку.

7. Виконання відеомонтажу. Треба об'єднати наявні візуальні й аудіоматеріали в один ролик з використанням обраного програмного забезпечення [2, с. 5].

Варто зазначити, що психологічний вплив буктрейлера на користувача є надзвичайно глибоким та різнобічним. При чому не лише на того, хто дивиться, але й на того, хто створює. Для середньої ланки школярів це може стати чудовим поштовхом для прочитання твору, адже активізує їхній інтерес до сюжету (за умови грамотно створеного відео) [4]. Для учнів старшої ланки – це не лише мотивація прочитати твір, але й можливість реалізувати свій творчий потенціал, продемонструвати вміння працювати в команді (для створення буктрейлера рекомендовано об'єднувати школярів у групи з 2-4 осіб).

Отже, буктрейлер є надзвичайно корисним інструментом для вчителя української літератури, оскільки дозволяє в цікавій та динамічній формі розповісти потенційному читачеві про твір літератури, поруч із традиційними засобами реклами: статтями, анонсами чи анотаціями в друкованих виданнях. Буктрейлер – один із видів креолізованого тексту, який дозволяє створити повноцінну рекламу, в нашому випадку на уроці для учнів; якісно виготовлений буктрейлер спонукає школяра прочитати книгу, формує інтерес як до самого твору, так і до автора, теми чи проблеми.

Література

1. Бессараб А. О. Буктрейлер як нове явище у сфері соціальних комунікацій. *Держава та регіони*. Серія: Соціальні комунікації. 2014. № 1–2 (17–18). С. 159–163.
2. Давидова К. С. Освітній буктрейлер як технологія популяризації читання на уроках української літератури. URL: <https://cutt.ly/sH2l27T> (Дата звернення : 12.04.2022).
3. Заїченко Т. Бібліотечний буктрейлер. *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 4. С. 52. URL: <https://cutt.ly/OH2zYY9> (Дата звернення: 12.04.2022).
4. Косачова О. Буктрейлер як ефективний медіаресурс сучасної бібліотеки. *Вісник Книжкової палати*. 2014. № 10. С. 15-18. URL: <https://cutt.ly/OH2jprS> (Дата звернення : 25.05.2022).
5. Максимчук Г. Інтерактивні методи навчання української мови. *Дивослово*. 2012. № 8. С. 18–21.
6. Поціпих О., Хмельовська О. Буктрейлер по-українськи: додаткова промоція книги чи забавки для видавця? URL: <https://cutt.ly/MH2zpxj> (Дата звернення : 12.04.2022).
7. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти. Постанова КМ України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://cutt.ly/eH2ykdd> (Дата звернення : 25.05.2022).

Мазуренко Людмила – здобувач ступеня вищої освіти бакалавра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Наукові інтереси: сучасні інноваційні технології навчання на уроках української літератури.

Науковий керівник – старший викладач Пойда О. А.

ЗАСТОСУВАННЯ БУКТРЕЙЛЕРА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШІЙ ЛАНЦІ

Актуальність дослідження. Орієнтоване на сучасні технологічні, технічні й наукові здобутки людства навчання буде, без перебільшень, вважатися якісним нині. У період глобальних викликів вельми важливо для учителя XXI століття, організовуючи роботу навколо розробки супутніх до твору мультитехнологій, внести інтригу й вибудувати композицію або й сам сюжет таким чином, аби читачеві захотілося будь-що дізнатися, як будуть розвиватися події далі.

Сьогодні такий мультижанр як буктрейлер повернув, по суті, моду на книгу, це великий і значний крок вперед, якого раніше ніхто не очікував у такій формі. Буктрейлери, як правило, що добре показують сучасні спостереження педагогів і психологів, викликають чи не найбільше цікавості у дітей так званого покоління візуалів, і це значно більше, аніж у аудіалів, оскільки основа – зображальна форма, яка домінує над аудіальною формою, хоча спецефекти відіграють важливу роль і є невід’ємними.

Стан досліджень проблеми. Наявні поодинокі наукові, методичні праці, на які ми можемо опиратися, це наукові статті, зокрема, таких учених: К. Давидова [3], Г. Чух [8], О. Косачова [5], М. Щур [9], О. Яновський [10], В. Уліщенко [7], Д. Колодяжна [7], С. Воробель [2], Б. Кобильник [2] та ін. Проте, на жаль, нині немає цілісного дослідження, яке б ми могли назвати повним і монументальним, немає окремого підручника чи посібника, що розповідав би про технології використання буктрейлерів в навчанні української літератури.

Мета нашого дослідження – проаналізувати особливості впровадження інноваційних форм творчої роботи на уроках української літератури, таких, зокрема, як буктрейлери для активізації читацької діяльності учнів.